





دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

**بررسی تأثیر آموزش به شیوه همیاری بر رشد مهارت های  
اجتماعی و پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی دانش آموزان  
پسر سال سوم راهنمایی منطقه چهار دانگه ۹۳-۱۳۹۲**

**نگارش**

**علی محمد گتوندویسی**

**استاد راهنما: دکتر سید محمدرضا امام جمعه**

**استاد مشاور: دکتر غلامعلی احمدی**

**پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد**

**در رشتهی برنامه ریزی درسی**

**تیر ماه ۱۳۹۳**

بسمه تعالی



تعهذنامه اصلاآت اثر

اینجانب علی محمد گآونآویسی آتعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پژوهش از آن‌ها استفاده شده است، مطابق مقررات، ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان‌نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارایه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از اعتبار ساقط خواهد شد.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه تربیت مدرس شهید رجایی است.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضاء

شماره: ۲۰۰۹۶۱  
تاریخ: ۹۳/۴/۱۰  
پیوست:



دانشگاه تربیت مدرس شهید رجایی  
به نام خدا

### صور تجلسه دفاع پایان نامه تحصیلی دوره کارشناسی ارشد

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عج) جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد آقای علی محمد گتوندویسی به شماره دانشجویی ۹۱۱۱۱۶۰ دانشجوی رشته‌ی برنامه ریزی درسی تحت عنوان بررسی تاثیر آموزش به شیوه همیاری بر رشد مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی دانش آموزان پسر سال سوم راهنمایی منطقه چهار دانگه ۹۲-۹۳ در تاریخ ۹۳/۴/۸ با حضور هیئت محترم داوران در دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی برگزار و نتیجه به شرح زیر اعلام گردید.

قبول (با درجه عالی) نمره ۲۰/ ( )

درجه	نمره
عالی	(۱۹-۲۰)
بسیار خوب	(۱۸-۱۸/۹۹)
خوب	(۱۶-۱۷/۹۹)
قابل قبول	(۱۴-۱۵/۹۹)

غیر قابل قبول (کمتر از ۱۴)  دفاع مجدد  مردود ( )

اعضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	امضاء
استاد راهنما	استادیار	دکتر سید محمدرضا امام جمعه	
استاد مشاور	دانشیار	دکتر غلامعلی احمدی	
استاد داور داخلی	استادیار	دکتر علیرضا عصاره	
استاد داور خارجی	دانشیار	دکتر حسن ملکی	
نماینده تحصیلات تکمیلی	استادیار	دکتر بهرام صالح صدق پور	

دکتر غلامعلی احمدی  
رئیس دانشکده علوم انسانی

تهران، لویزان، کد پستی: ۱۶۷۸۸-۱۵۸۱۱  
صندوق پستی: ۱۶۳-۱۶۷۸۵  
تلفن: ۲۲۹۷۰۰۶۰-۹ فکس: ۲۲۹۷۰۰۳۳  
Email: sru@sru.ac.ir  
www.srttu.edu

## تقدیم

به پدرم که کار کردن عزتش بود و به اوج رسیدن آرزویش!  
به مادرم که مهر و فداکاری اش همواره عاری از خویشتن پرستی است!  
به برادر و خواهرم که الفبای همیاری را از ایشان آموختم!  
و به همسر و فرزندم که حضورم در پدید آوردن این مجموعه، بی وجودشان  
میسر نبود!

## قدردانی و تشکر

خداوند بزرگ را سپاسگزارم که توفیق عطا فرمود تا صبحی از عمر خویش را به تحصیل علم و دانش پردازم و خوشه چین استادان صاحب فضل و ادب باشم. در همین راستا صمیمانه ترین سپاسها را نسبت به استاد بزرگوار **جناب آقای دکتر سید محمدرضا امام جمعه** که در تدوین و تنظیم این مجموعه و آشنا کردن با روش تحقیق و پژوهش راهنمایی ام کردند تقدیم می دارم.

همچنین از استاد ارجمند **جناب آقای دکتر غلامعلی احمدی** به عنوان استاد مشاور، به پاس کمک های ارزنده و راهنمایی های ارزشمندشان بی نهایت تشکر و قدردانی می کنم.

بر خود واجب می دانم از زحمات **جناب آقای دکتر علیرضا عصاره** و **جناب آقای دکتر حسن ملکی** که زحمت مطالعه و داوری پایان نامه را تقبل فرمودند، قدردانی و تشکر نمایم.

## چکیده

هدف از انجام این پژوهش بررسی تأثیر آموزش به شیوه همیاری بر رشد مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی دانش آموزان پسر سال سوم راهنمایی منطقه چهاردانگه بوده است، روش تحقیق در این مطالعه نیمه آزمایشی از نوع پیش آزمون- پس آزمون با گروه گواه می باشد، جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان پسر سال سوم راهنمایی منطقه چهاردانگه در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ می باشد، حجم نمونه متشکل از ۶۰ نفر دانش آموز پسر سال سوم راهنمایی است که ۳۰ نفر آن ها گروه آزمایش و ۳۰ نفر گروه گواه بوده است و با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند، ابزارهای اندازه گیری به کار رفته در این پژوهش شامل ۱- آزمون هوش ریون ۲- پرسشنامه رشد مهارت های اجتماعی ۳- آزمون پیشرفت تحصیلی (دانشی و مهارتی) ۴- چک لیست ارزشیابی از عملکرد دانش آموزان در کار گروهی ۵- پرسشنامه نگرش سنج بوده است. در ابتدا از هر دو گروه آزمایش و گواه، پیش آزمون مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی به عمل آمد، سپس متغیر آزمایشی (آموزش علوم تجربی به روش همیاری) در ۲۴ جلسه به گروه آزمایش آموزش داده شد و در پایان، پس آزمون بر روی هر دو گروه انجام شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش آمار توصیفی ( میانگین، انحراف معیار) و در بخش استنباطی از تحلیل کوواریانس استفاده گردید. نتایج به دست آمده نشان داد که میزان رشد مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی گروه آزمایش که با شیوه ی همیاری آموزش دیده بودند نسبت به گروه گواه که به روش سنتی آموزش داده شدند بیشتر و تفاوت بین میانگین های آن ها معنادار است. همچنین در بررسی تأثیر آموزش به شیوه همیاری بر میزان دانش ها، مهارت ها و نگرش های کسب شده دانش آموزان نیز، نتایج نشان داد که آموزش علوم تجربی به شیوه همیاری بر دانش ها، مهارت ها و نگرش های دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.

**کلید واژه ها:** روش تدریس همیاری، روش تدریس سنتی، مهارت های اجتماعی، پیشرفت تحصیلی، درس علوم تجربی

## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	مقدمه
۴	۱-۲-عنوان تحقیق
۴	۱-۳-بیان مسأله
۷	۱-۴-اهمیت و ضرورت تحقیق
۹	۱-۵-اهداف تحقیق
۹	۱-۵-۱-هدف کلی پژوهش
۹	۱-۵-۲-اهداف جزئی پژوهش
۹	۱-۶-قلمرو تحقیق
۹	۱-۶-۱-قلمرو مکانی تحقیق
۹	۱-۶-۲-قلمرو زمانی تحقیق
۱۰	۱-۷-فرضیه های تحقیق
۱۰	۱-۷-۱-فرضیه های اصلی تحقیق
۱۰	۱-۷-۲-فرضیه های فرعی تحقیق
۱۰	۱-۸-تعریف واژه ها، مفاهیم و متغیرها
۱۰	۱-۸-۱-روش تدریس همیاری
۱۱	۱-۸-۲-روش تدریس سنتی
۱۱	۱-۸-۳-مهارت های اجتماعی
۱۲	۱-۸-۴-پیشرفت تحصیلی
۱۳	۱-۸-۴-۱-دانش
۱۳	۱-۸-۴-۲-مهارت
۱۳	۱-۸-۴-۳-نگرش
۱۴	۱-۸-۵-درس علوم تجربی
۱۴	۱-۸-۶-هوش
۱۶	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش
۱۷	۱-۲-مقدمه
۱۷	۲-۲-روش تدریس
۱۷	۲-۲-۱-عناصر اصلی برنامه درسی



۱۸	..... ۲-۲-۲- رویکردهای یادگیری
۱۸	..... ۱-۲-۲-۲- رویکردهای رفتاری و تدریس نتیجه مدار
۱۹	..... ۲-۲-۲-۲- رویکردهای شناختی و تدریس فرایند مدار
۲۰	..... ۳-۲-۲- یک روش تدریس باید با اصول زیر متناسب باشد:
۲۰	..... ۴-۲-۲- نقش و جایگاه روش تدریس در برنامه های درسی
۲۱	..... ۳-۲- الگوهای تدریس
۲۱	..... ۱-۳-۲- انواع الگوهای تدریس
۲۲	..... ۲-۳-۲- ویژگی های الگوها و روش های نوین یاددهی- یادگیری
۲۲	..... ۴-۲- روش تدریس همیاری
۲۳	..... ۱-۴-۲- همیاری از نگاه اندیشمندان
۲۴	..... ۲-۴-۲- تفاوت بین گروه یادگیری همیار و گروه یادگیری سستی
۲۴	..... ۳-۴-۲- ویژگی ها و مزایای یادگیری از طریق همیاری
۲۶	..... ۴-۴-۲- اصول همیاری
۲۷	..... ۵-۴-۲- روش های مختلف آموزش به شیوه همیاری
۳۰	..... ۶-۴-۲- رهنمودهای اساسی در آموزش به شیوه همیاری
۳۰	..... ۷-۴-۲- مراحل اجرای الگوی همیاری
۳۱	..... ۸-۴-۲- محدودیت های کاربرد روش تدریس همیاری
۳۲	..... ۹-۴-۲- تطبیق الگوی همیاری با اصول یاددهی- یادگیری
۳۳	..... ۱۰-۴-۲- اهمیت روش تدریس همیاری در رشد مهارت های اجتماعی
۳۵	..... ۵-۲- مهارت های اجتماعی
۳۵	..... ۱-۵-۲- مهارت های اجتماعی از نگاه اندیشمندان
۳۵	..... ۲-۵-۲- انواع مهارت های اجتماعی
۳۷	..... ۳-۵-۲- آموزش مهارت های اجتماعی
۳۸	..... ۴-۵-۲- مراحل آموزش مهارت های اجتماعی
۳۹	..... ۵-۵-۲- روش های آموزش مهارت های اجتماعی
۳۹	..... ۶-۵-۲- سنجش مهارت های اجتماعی
۴۰	..... ۷-۵-۲- روش های ارزیابی مهارت های اجتماعی کودکان
۴۱	..... ۶-۲- پیشرفت تحصیلی
۴۱	..... ۱-۶-۲- عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی
۴۳	..... ۷-۲- درس علوم تجربی

۴۳	..... سیر تحول برنامه درسی علوم تجربی
۴۵	..... برنامه درسی علوم تجربی در ایران
۴۶	..... ماهیت و فلسفه وجودی علوم تجربی
۴۷	..... اهمیت آموزش علوم تجربی
۴۷	..... سودمندی آموزش علوم برای جامعه
۴۸	..... فواید آموزش علوم برای دانش آموزان
۴۹	..... اصول حاکم بر برنامه درسی علوم تجربی
۵۱	..... رویکردهای برنامه درسی علوم تجربی
۵۳	..... اهداف کلی آموزش علوم تجربی
۵۵	..... روش های تدریس علوم تجربی
۵۵	..... نقش معلمان در آموزش علوم تجربی
۵۶	..... پیشینه تحقیق
۱-۸-۲	تحقیقات انجام شده داخل کشور در مورد تأثیر روش تدریس همیاری بر رشد مهارت های
۵۷	اجتماعی و پیشرفت تحصیلی
۲-۸-۲	تحقیقات انجام شده خارج کشور در مورد تأثیر روش تدریس همیاری بر رشد مهارت های
۵۹	اجتماعی و پیشرفت تحصیلی
۶۳	..... تحقیقات انجام شده داخل کشور در مورد علوم تجربی
۶۵	..... تحقیقات انجام شده خارج کشور در مورد علوم تجربی
۶۷	..... نقد و بررسی تحقیق های داخل و خارج کشور
۶۹	..... جمع بندی و نتیجه گیری
۷۱	<b>فصل سوم: روش تحقیق</b>
۷۲	..... ۱-۳- مقدمه
۷۲	..... ۲-۳- روش و طرح تحقیق
۷۳	..... ۳-۳- فرایند تحقیق
۷۵	..... ۴-۳- جامعه آماری
۷۵	..... ۵-۳- نمونه گیری (حجم نمونه و روش محاسبه)
۷۵	..... ۶-۳- ابزار گردآوری اطلاعات
۷۶	..... ۱-۶-۳- آزمون هوش ریون
۷۷	..... ۲-۶-۳- پرسشنامه رشد مهارت های اجتماعی
۷۹	..... ۳-۶-۳- آزمون پیشرفت تحصیلی

۸۰	..... ۱-۳-۶-۳ آزمون دانشی
۸۱	..... ۲-۳-۶-۳ آزمون مهارتی
	..... ۳-۳-۶-۳ چک لیست ارزشیابی از عملکرد دانش آموزان در کار گروهی و انجام آزمایش های
۸۱	..... مربوط به آزمون مهارتی
۸۲	..... ۴-۳-۶-۳ پرسشنامه نگرش سنج
۸۴	..... ۷-۳ روش های تجزیه و تحلیل داده ها
۸۵	..... <b>فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها</b>
۸۵	..... ۱-۴ مقدمه
۸۶	..... ۲-۴ تحلیل توصیفی داده ها
۹۳	..... ۳-۴ تحلیل استنباطی داده ها
۹۴	..... ۱-۳-۴ فرضیه های تحقیق
۹۴	..... ۱-۱-۳-۴ فرضیه های اصلی تحقیق
۹۶	..... ۲-۱-۳-۴ فرضیه های فرعی تحقیق
۹۹	..... <b>فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری</b>
۱۰۰	..... ۱-۵ مقدمه
۱۰۰	..... ۲-۵ خلاصه نتایج
۱۰۰	..... ۳-۵ تجزیه و تحلیل نتایج تحقیق
۱۰۴	..... ۴-۵ نتیجه گیری
۱۰۴	..... ۵-۵ محدودیت ها
۱۰۵	..... ۶-۵ پیشنهادها
۱۰۵	..... ۱-۶-۵ پیشنهادهای پژوهشی
۱۰۵	..... ۲-۶-۵ پیشنهادهای عملی
۱۰۷	..... <b>پیوست ها</b>
۱۲۵	..... <b>منابع و مآخذ</b>

## فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۱۸	جدول ۱-۲: نسبت سه عنصر هدف، محتوا و روش .....
۲۰	جدول ۲-۲: مقایسه روش های تدریس سنتی با روش های فعال .....
۲۴	جدول ۳-۲: مقایسه گروه یادگیری همیار و گروه یادگیری سنتی .....
۷۲	جدول ۱-۳: طرح پیش آزمون- پس آزمون .....
۷۴	جدول ۲-۳: محتوای تدریس شده علوم تجربی در این پژوهش .....
۷۸	جدول ۳-۳: مؤلفه های پرسشنامه رشد مهارت های اجتماعی .....
۷۹	جدول ۴-۳: ضریب دشواری و تمیز سؤال های آزمون دانشی و مهارتی در مرحله مقدماتی .....
۸۰	جدول ۵-۳: ضریب پایایی آزمون ها در مرحله مقدماتی و پایانی .....
۸۶	جدول ۱-۴: ویژگی های جمعیت شناختی گروه آزمایش و گواه .....
۸۷	جدول ۲-۴: آماره های توصیفی آزمون هوش ریون در گروه آزمایش و گواه .....
۸۷	جدول ۳-۴: میانگین و انحراف استاندارد مؤلفه های روش تدریس همیاری و سنتی در گروه آزمایش و گواه .....
۸۷	گواه .....
۸۸	جدول ۴-۴: میانگین و انحراف استاندارد نمره مهارت های اجتماعی در گروه آزمایش و گواه .....
۸۹	جدول ۵-۴: میانگین و انحراف استاندارد نمره پیشرفت تحصیلی در گروه آزمایش و گواه .....
۹۰	جدول ۶-۴: میانگین و انحراف استاندارد نمره مؤلفه دانشی در گروه آزمایش و گواه .....
۹۱	جدول ۷-۴: میانگین و انحراف استاندارد نمره مؤلفه مهارتی در گروه آزمایش و گواه .....
۹۲	جدول ۸-۴: میانگین و انحراف استاندارد نمره مؤلفه نگرشی در گروه آزمایش و گواه .....
۹۲	جدول ۹-۴: نتایج آزمون t مستقل برای بررسی معنی داری تفاوت میانگین های نمرات هوش ریون در دو گروه .....
۹۴	گروه .....
۹۴	جدول ۱۰-۴: آزمون همگنی واریانس ها، تست لوین .....
۹۴	جدول ۱۱-۴: نتایج تحلیل کوواریانس رشد مهارت های اجتماعی در گروه آزمایش و گواه .....
۹۵	جدول ۱۲-۴: آزمون همگنی واریانس ها، تست لوین .....
۹۵	جدول ۱۳-۴: نتایج تحلیل کوواریانس پیشرفت تحصیلی در گروه آزمایش و گواه .....
۹۶	جدول ۱۴-۴: آزمون همگنی واریانس ها، تست لوین .....
۹۶	جدول ۱۵-۴: نتایج تحلیل کوواریانس مؤلفه دانشی در گروه آزمایش و گواه .....
۹۷	جدول ۱۶-۴: آزمون همگنی واریانس ها، تست لوین .....
۹۷	جدول ۱۷-۴: نتایج تحلیل کوواریانس مؤلفه مهارتی در گروه آزمایش و گواه .....
۹۸	جدول ۱۸-۴: آزمون همگنی واریانس ها، تست لوین .....

جدول ۴-۱۹: نتایج تحلیل کوواریانس مؤلفه نگرشی در گروه آزمایش و گواه ..... ۹۸

## فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۴-۱: مقایسه میانگین نمرات مؤلفه های روش تدریس همیاری و سنتی در گروه آزمایش و گواه	۸۷ .....
نمودار ۴-۲: مقایسه میانگین نمرات گروه گواه و آزمایش در پیش آزمون- پس آزمون مهارت های اجتماعی	۸۹ .....
نمودار ۴-۳: مقایسه میانگین نمرات گروه گواه و آزمایش در پیش آزمون- پس آزمون پیشرفت تحصیلی	۹۰ .....
نمودار ۴-۴: مقایسه میانگین نمرات گروه گواه و آزمایش در پیش آزمون- پس آزمون مؤلفه دانشی ...	۹۱ .....
نمودار ۴-۵: مقایسه میانگین نمرات گروه گواه و آزمایش در پیش آزمون- پس آزمون مؤلفه مهارتی ..	۹۲ .....
نمودار ۴-۶: مقایسه میانگین نمرات گروه گواه و آزمایش در پیش آزمون- پس آزمون مؤلفه نگرشی .	۹۳ .....

## فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۱۸	شکل ۲-۱: ارتباط عناصر برنامه درسی .....
۲۹	شکل ۲-۲: مراحل اجرای پژوهش گروهی .....
۳۱	شکل ۲-۳: مراحل اجرای الگوی همیاری .....
۳۹	شکل ۲-۴: مراحل آموزش مهارت های اجتماعی .....
۷۰	شکل ۲-۵: مدل نظری تحقیق .....

## فهرست پیوست ها

صفحه	عنوان
۱۰۸	پیوست ۱: یک نمونه طرح درس روزانه بر اساس الگوی همیاری به همراه راهنمای عمومی تدریس همه مباحث و فهرست محتوای آموزش والدین
۱۱۳	پیوست ۲: طرح نحوه ی سازماندهی دانش آموزان در گروه های کلاسی
۱۱۴	پیوست ۳: سؤالات آزمون رشد مهارت های اجتماعی
۱۱۷	پیوست ۴: سؤالات آزمون دانشی علوم تجربی
۱۲۱	پیوست ۵: سؤالات آزمون مهارتی (عملکردی) علوم تجربی
۱۱۲	پیوست ۶: چک لیست ارزشیابی از عملکرد دانش آموزان در کار گروهی و انجام آزمایش های مربوط به آزمون مهارتی علوم تجربی
۱۲۳	پیوست ۷: سؤالات آزمون نگرشی علوم تجربی



فصل اول  
کلیات تحقیق

## مقدمه

توجه و اهتمام به امر آموزش و پرورش قدمت و سابقه ای به عمق تاریخ دارد. انسان همواره به یادگیری به عنوان امری الهی و مقدس نگریسته است. بشر امروز با فرصت ها و تهدیدهای ویژه ای روبه روست که شاید نسل های گذشته حتی تصور آنها را نیز نمی توانستند به ذهن شان متبادر نمایند.

اگر به دنیایی امیدوار باشیم که جایی بهتر برای زیستن باشد، دنیایی که مردم بتوانند احترام گذاشتن به حقوق یکدیگر را یاد بگیرند و درک متقابل داشته باشند و از پیشرفت های دانش، نه برای ایجاد تمایز بین مردم، بلکه برای ارتقای توسعه جامعه ی انسانی بهره گیرند، بایستی آموزش به قصد بیداری وجدان ها و پرورش شهروندان فعال، از مدرسه آغاز شود (احمدیه، ۱۳۸۵).

در جهان کنونی دانش آموزان، باید به طور فزاینده به دانش ها، مهارت ها و نگرش هایی مجهز شوند که نه تنها بتوانند خود را با تغییرات شتابان جامعه بشری هماهنگ سازند، بلکه به عنوان تولیدکنندگان دانش نوین، سهم مؤثری در ایجاد تحولات و تغییرات جدید داشته باشند. آنها باید روش های برقراری ارتباط را بدانند و مهارت های زندگی جمعی را از طریق فعالیت های گروهی و کارهای مشارکتی تمرین کنند. آنها همچنین باید خود را به مهارت های تفکر و یادگیری مادام العمر برای تصمیم گیری و حل مسائل مختلف فردی و اجتماعی مجهز سازند (حسینی، ۱۳۸۶).

این امر بدان جهت است که امروز ملتها به نیروهای انسانی جدید و متفکران نواندیش نیاز دارند. با وجود آنکه آموختن مهارت هایی مانند خواندن، نوشتن و حساب کردن هنوز مهم و اساسی اند، دیگر کافی به نظر نمی رسند. اکنون از مسئولان مدارس انتظار می رود دانش آموزانی تربیت کنند که از ادراک، دانش و مهارت برخوردار باشند و بتوانند معلومات خود را به کار برند، مفاهیم را از دیدگاههای متعدد بنگرند، اندیشه ها و نظرات را با استدلال های دقیق و به طور مستند ارزیابی کنند، از روش های تحقیقی برای بررسی مسائل بهره گیرند و مسائل جدید را که قبلاً با آنها مواجه نشده اند حل کنند (صفوی، ۱۳۸۲).

برای این منظور آموزش علوم تجربی می تواند به دانش آموزان به عنوان شهروندانی مسئول، کمک نماید تا میزان درک و فهمشان را گسترش دهند و آنها را به همکاری اندیشمندانه با شهروندان، در ساخت و نگهداری یک جامعه آزاد و آراسته، تشویق و ترغیب کند. مهارت های گنجانده شده در این درس

قدرت تفکر انتقادی را در بچه ها بالا می برد، مهارت های ارتباطی قوی را در آنها ترقی می دهد و مهارت های تحقیق را ترغیب می نماید (انارکی فیروز، ۱۳۸۷).

درس علوم تجربی در صورتی که به شیوه فعال و فرایند مدار آموزش داده شود، می تواند دانش آموزان را برای جهان همواره در حال تغییر آماده کند، در این صورت دانش آموزان در یادگیری شرکت فعال داشته و نسبت به درس و محیط یادگیری و مدرسه نگرش مثبتی پیدا کرده و همین امر سبب بهبود برقراری روابط اجتماعی و در نهایت منجر به موفقیت تحصیلی آنان خواهد شد.

در این صورت می توان گفت یکی از ضروری ترین تحولات در نظام های آموزشی، تحول در نگرش و روش تدریس معلمان نظام آموزشی است، زیرا نظریه ها و رویکردهای تحول آفرین در آموزش و پرورش، با استفاده درست از راهبردهای یاددهی - یادگیری هویت می یابند (شعبانی، ۱۳۸۷).

همان گونه که تحقیقات نشان می دهد بخش قابل توجهی از وقت مدیران، معلمان و والدین صرف حل اختلاف بین افراد تحت سرپرستی می شود و چنانچه افراد مهارت های حل کردن اختلافات و همکاری مؤثر با یکدیگر را فرا گیرند راه های میان بر را بر می گزینند و در نتیجه در کارشان توفیق بیشتری کسب می کنند (جانسون و جانسون<sup>۱</sup>، ۲۰۰۱). بر این اساس به نظر می رسد مدرسه مکانی مناسب، دوران کودکی زمانی مناسب و یادگیری به شیوه همیاری (مشارکتی) روشی مناسب برای ایجاد و تمرین این مهارت ها می باشد.

دیوید جانسون و راجر جانسون مشخصه های یادگیری مشارکتی را در قالب پنج عنصر کلیدی بیان می کنند. وابستگی درونی مثبت، پاسخگویی فردی، تعامل رودر رو، یادگیری مهارت های اجتماعی و پردازش گروهی (هرید<sup>۲</sup>، ۲۰۰۰).

تحقیقات در زمینه ی کارهای مشارکتی و نتایج مثبت آنها بر جنبه های مختلف رشد شخصیت فرد در صد سال اخیر گستردگی و تنوع بسیار داشته است. در صد سال گذشته محققان به دستاوردهای ناشی از یادگیری مشارکتی چون: سطح بالای استدلال و خردورزی، یادداری، انتقال یادگیری، دستاوردهای انگیزشی، رشد اجتماعی - شناختی، استدلال اخلاقی، اتخاذ دیدگاه، حمایت اجتماعی، دوستی، سلامت روان، عزت نفس، دوری از تفکر کلیشه ای و تعصب، احترام به تفاوت ها، درونی کردن ارزش ها و ... اطمینان حاصل نموده اند (جانسون و همکاران<sup>۳</sup>، ۲۰۰۰، ص ۳).

یادگیری به شیوه همیاری رویکردی نوین و فعال است که بستری گسترده برای تحقیق و مطالعه در جنبه ها و متغیرهای مختلف مرتبط با آن دارد. در این تحقیق نیز بدون غافل بودن از سایر متغیرهای مهم نظیر پیشرفت تحصیلی و غیره، تأثیر روش همیاری بر رشد و بهبود مهارت های اجتماعی دانش آموزان مورد مطالعه و بررسی قرار می گیرد و امید است که روزنه ای برای مطالعه و تحقیق بیشتر و گامی برای

1-Johnson, D. & R. Johnson

2-Herried

3-Johnson, D. Roger Johnson. And Mary Beth Stanne

بهبود فرایند یاددهی و یادگیری فرزندان این مرز و بوم باشد.

## ۱-۲- عنوان تحقیق

بررسی تأثیر آموزش به شیوه همیاری بر رشد مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی دانش آموزان پسر سال سوم راهنمایی منطقه چهاردانگه

## ۱-۳- بیان مسأله

آرمان آموزش و پرورش این است که فراگیران را قادر می سازد به طور مستقل بیندیشند و بدون معلم بیاموزند. در واقع آموزش و پرورش اثربخش، تربیتی است که دانش آموزانش را شهروندان مؤثر، و نه تنها مصرف کننده، بار آورد به طوری که بتوانند خود را عملاً مسئول خویشتن و امور کشورشان، و در حد گسترده، مسئول جامعه بشری بدانند. فلسفه جدید تربیتی می کوشد بینش اجتماعی محصل را گسترش دهد و او را شهروند مسئولی در تغییرات اجتماعی و فرهنگی بار آورد (شعاری نژاد، ۱۳۹۰).

دنیای امروز دنیای تشکیل تیم های کاری است و اگر در هر مؤسسه یا سازمان افراد موفق به کار گروهی نشوند، شرکت یا سازمان، یکی از کلیدهای مهم موفقیت را از دست داده است. اکثر متفکران و جامعه شناسان دنیا علت اصلی نبود موفقیت کشورهای جهان سوم را اتلاف انرژی و نیرو و چندصدایی بودن جوامع کاری و نظایر آن می دانند. این در حالی است که تربیت دوران کودکی و تکالیف درسی در مدارس به گونه ای است که رفتارهای فردی را تقویت می کنند. در مدارس، کودکان برای بهتر بودن با هم رقابت می کنند. تکالیف درسی و بازخوردهای دوران مدرسه اغلب به گونه ای نیست که کار تیمی و گروهی را در دانش آموزان تقویت کند (عباسی، ۱۳۸۸).

از سوی دیگر بسیاری از روان شناسان بر این باورند که رشد ناکافی مهارت های اجتماعی نقش به سزایی در ناکامی و شکست آتی کودکان دارد. پژوهش ها نیز نشان می دهد که آمادگی عاطفی و اجتماعی در یادگیری عمیق مفاهیم درسی مدرسه مؤثر است. به علاوه از طریق میزان این آمادگی ها می توان کیفیت سازش فرد در مرحله بزرگسالی را پیش بینی نمود. کودکان مورد تنفر دیگران، کودکان پرخاشگر، تندخو و منزوی و آنان که توان همکاری مؤثر با دیگران را ندارند به شدت در معرض خطرات جسمی، روحی، اخراج از مدرسه و غیره می باشند (وارد<sup>۱</sup>، ۲۰۰۴).

در چنین شرایطی که بشر کنونی در قرن بیست و یکم شاهد تغییر در همه ابعاد زندگی خود است اما روش های آموزشی در خیلی از کشورها همچنان روش های قرن نوزدهم می باشد (کرامتی، ۱۳۸۴). برنامه های درسی مدارس باید رغبت انگیز باشد و تنها تجدید نظر صوری در آنها مشکلی را نخواهد کرد.